

Nr 193.

Av herr **Lindhagen**, *angående ett världsspråk.*

Den andra nattsidan i vår världsordning, *språkförbistringen*, är avslöjad uti näst föregående motion. Dess bemästrande sammanhänger oupplösligt med upproret mot nationalitetsförtrycket, som nu omsider gör sig påmint och om vilket historiens annaler oavlatligt förtälja. Språkförbistring söndrar i nationaliteter även en i övrigt i stort sett likvärdig ras.

Språket är nämligen människans själ stadd i handling utåt. Gemensamhet i språk för oss samman; vi känna oss som hemma hos varandra. I samma mån de språkliga nationaliteternas självbestämmningsrätt förverkligas växer fram en samtidig oavvislighet, att dessa skilda språkfamiljer få ändock känna sig som hemma hos varandra. Det sker först och sist och allenast genom ett gemensamt världsspråk vid sidan av nationalspråken.

Detta språk måste enligt sakens natur vara neutralt och helst logiskt byggt.

När folkförbundet bildades 1920 krävde instinktivt delegerade från fjorton stater att förbundet skulle uttala sig för att tillämpa ett världsspråk bland sina medlemmar. Förbundets generalsekretariat uttalade sig också i en omfattande enquête för samma andliga revolution. Ett utlåtande vid samma tid från en språkkommission, utsedd av engelska vetenskapssamfundet, gick i samma riktning. Alla tre instanserna förordade obetingat ett neutralt språk och rekommenderade esperanto, som redan då och nu än mer slagit igenom på åtskilliga sätt i praktik och officiell uppmärksamhet.

Engelska språket studeras livligt för den omedelbara nyttans skull. Det knäsättes ibland såsom det blivande världsspråket. Engelskan är emellertid även ett svårt nationalspråk om det ock kan nödortfigt inläras lättare än tyska och franska. Det är olämpligt som världsspråk även därför att knappast ett ord uttalas såsom det skrives. Framför allt är dess tillämnade dominerande över hela världen förkastligt såsom varande ett nationalspråk och således icke neutralt.

Innan denna engelska stormaktsställning ställes i utsikt bör det vara tillräddligt att först rådfråga övriga stormakter om de finna sig i sådant anglosachsiskt övervälde över hela världen i tal och skrift. Jag har vid två världsspråkskongresser föreslagit, att de skulle gå in till stormakterna med förfrågan om de voro färdiga att godkänna engelskan såsom världsspråk — amerikanarna vilja kalla det för det amerikanska språket — så vann denna motion visserligen anslutning. Men styrelserna vågade sig icke på att effektuera den. Man kan vara ganska förvissad, att de övriga stormakterna komma att på det ena eller

andra sättet svara nej till den förenämnda frågan. Någon avsevärdare anslutning kan dock i denna med nationalitetsfrågan sammanhängande förskansning från lärdomen motses. Jag har åtnjutit i språkfrågan samarbete med exempelvis riksdagsmännen i första kammaren redaktörerna Mauritz Hellberg och Ivan Pauli, med professorerna Noreen, Bäckström, Arrhenius och De Geer, med rektorerna och språkmännen Söderberg i Djursholm och Sam Jansson vid Beskowska skolan med flera.

Redan år 1911 framfördes av mig i riksdagen världsproblemets språkfråga såsom icke minst oupplösligt sammanhängande med nationalitetsbefrielsen. Det lär veterligen varit första gången så skett i ett parlament. Underbart att säga, anslöt sig andra kammarens talman Swartling då helt till den stora saken, om vilken han sade sig ej förut haft någon kännedom.

Två gånger har också majoriteten i första kammaren röstat bifall för en uppfordran till regeringen att taga internationellt initiativ. Men nu har saken för tillfället sjunkit undan i de inböljande utrikespolitiska dimmorna.

Trofast även här mot den andra internationalens krav på oavslätlighet kommer jag således — efter många föregående påminnelser i skilda förkländnader — nu i full samklang med sakens natur och dagshändelserna, då jag åter hemställer,

att riksdagen ville anhålla om Kungl. Maj:ts initiativ och medverkan, att nationernas självbestämmanderätt fullkomnas med en internationell överenskommelse om ett gemensamt världsspråk vid sidan av nationalspråken.

Stockholm den 23 januari 1939.

Carl Lindhagen.

Bilaga.

Motioner av C. Lindhagen särskilt i världsspråksfrågan:

1911 II: 237; 1912 II: 255; 1915 II: 176; 1917 II: 316; 1919 I: 117; 1921 I: 154; 1924 I: 200; 1925 I: 183; 1926 I: 222; 1927 I: 197; 1928 I: 227; 1929 I: 208; 1920 I: 219; 1931 I: 195, 196, 197; 1932 I: 281; 1933 I: 205; 1936 I: 2, 230, 231; 1937 I: 191.